

PRZEGLĄD.

Monarchya Austryacka. — Ameryka. — Hiszpania. — Francya. — Włochy. — Niemce. — Turcya. — Wiadomości handlowe.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Lwów. 14. listopada. Dzisiaj wyjdzie w c. k. rządowej drukarni III. część dziennika rządowego ustaw krajowych dla kraju koronnego Galicyi.

Wiedeń, 9. listopada. Dnia 11. listopada wyjdzie w c. k. nadwornej i rządowej drukarni w Wiedniu i będzie rozesłany CXLVII zeszyt powszechnego dziennika rządowego ustaw państwa, a mianowicie tak w pojedynczym niemieckim, jakoteż we wszystkich *dziwięciu* podwójnych wydaniach.

Zeszyt ten zawiera pod

Nr. 437. Dekret ministerstwa handlu z d. 4. paźd. 1850, którym ogłoszono sprostowanie względem oddalenia stacyi telegraficznych Bodenbach od stacyi w Dreźnie, Lipsku i Hof.

Nr. 438. Dekret ministerstwa wyznań i nauk publicznych z d. 25. października 1850, którym dane chirurgom i magistrum chirurgii dekretem ministeryalnym z d. 16. sierpnia 1849 pozwolenie składania *prywatnie* egzaminów z przedmiotów byłych dwóch lat filozoficznych, zmienia się w ten sposób, iż celem przyjęcia do studiów medycyny mają się poddać w publicznem nadgimnazyum miasta uniwersyteckiego egzaminom z logiki, psychologii, matematyki i fizyki, z tem atoli zastrzeżeniem, że uwzględnienie to jest ważne tylko na rok szkolny 185⁰ i 185¹.

Nr. 439. Rozporządzenie ministerstwa handlu, przemysłu i budowl publicznych z d. 28. października 1850, którem wydano niejaki objaśnienia do ogłoszonych w dekrete z 18. września 1850 (CXXVII zeszyt pow. dz. rz. ust. państwa) postanowień o używaniu c. k. austryackich telegrafów państwa i telegrafów w terytorjum niemiecko-austryackiego stowarzyszenia ze strony publiczności.

Nr. 440. Dekret ministerstwa finansów z d. 6. listopada 1850, którym ogłoszono traktowanie wylosowanych w seryi nr. 123 obligacyi banku na 4%.

Nr. 441. Rozporządzenie ministerstwa wojny z d. 6. listop. 1850, którem ogłoszono przyzwolony przez Jego ces. Mość pardon jeneralny dla zaciągniętych po skończonej rewolucyi w Węgrzech do c. k. armii, a potem zbiegłych niegdyś insurgentów.

Dnia 11. listopada 1850 wyjdzie także i będzie rozesłany — wydany d. 4. paźd. 1850 tymczasem tylko w niemieckim języku — CXXX zeszyt powszechnego dziennika rządowego ustaw państwa we wszystkich podwójnych wydaniach z *wyjatkami* *halicko-rusko-niemieckiego*.

Zeszyt ten zawiera pod

Nr. 370. Dekret ministerstwa wyznań i nauk publicznych z d. 1. paźd. 1850, którym w skutek najwyż. uchwały z d. 29 września 1850 ogłoszono ogólne postanowienia o studiach fakultetowych uniwersytetów w Wiedniu, w Pradze, we Lwowie, w Krakowie, w Ołomuńcu, Gracu i Inspruku.

Nakoniec wyjdzie także d. 11. listopada 1850 — wydany dnia 13. czerwca 1850 tylko w niemieckim języku — XC. zeszyt powszechnego dziennika rządowego ustaw państwa we wszystkich *dziwięciu* podwójnych wydaniach.

Zeszyt ten zawiera pod

Nr. 265. Rozporządzenie ministra wyznań i nauk publicznych z dnia 28. czerwca 1850 względem stanowiska katolickich nauczycieli religii przy gimnazyjach i innych szkołach średnich.

Czerniowce, 4. listopada. Wyrokiem sądu wojennego skazany został Józef Gadziński, rodem z Krasnoillo w państwie Kosów, obwodzie kołomyjskim w Galicyi, 42 lat mający, religii gr. kat., żonaty ojciec 3 dzieci, był kancelista przy magistracie w Kuttach, teraz zaś żyjący z pisarstwa pokatnego i dochodów swego gospodarstwa, za wyrazy obrażające majestat — na trzy-miesięczny pojedynczy areszt, ponieważ świadectwa lekarskiego niezdolny jest do noszenia kajdan — któryto wyrok po zapadłem potwierdzeniu z tym dodatkiem wykonany został, że Gadziński jako indywiduum szczególnie niebezpieczne dla spokoju i porządku publicznego po odbytej karze niniejszej do kompanii karnej w Komornie wcielony być ma.

Z polit. wojskowej sekeyi śledczej nr. 4.

Sprawy krajowe.

Sądowa organizacya dla kraju koronnego Galicyi i t. d.

Wiedeń. 9. listopada. Najuniżeńszy projekt najposłusznieszego ministra sprawiedliwości dr. Antoniego kawalera de Schmerling, *tyczący się organizacyi sądów w koronnych krajach Galicyi i Lodomerji z Krakowem, Oświęcimem, Zatorzem i na Bukowinie.*

Najmiłościwszy Panie!

Stosownie do potwierdzonych najwyższem postanowieniem z dnia 14. czerwca 1849 powszechnych zarysów przyszłego sądownictwa w koronnych krajach austryackiego cesarstwa, przedkłada najposłusznieszy minister sprawiedliwości Waszej cesarskiej Mości swój najuniżeńszy projekt do organizacyi sądów w koronnych krajach Galicyi i Lodomerji z Krakowem, Oświęcimem i Zatorzem i na Bukowinie z następującemi uwagami:

Królestwo Galicyi łącznie z dwoma księstwami Oświęcimskim i Zatorskim tudzież z Bukowiną, która nim została osobnym krajem koronnym stanowiła integrującą część Galicyi, było we względzie administracyjnym na 19 cyrkulów podzielone, które w obwodzie swoim obejmują przestrzeń 1524 mil kwadratowych z ludnością więcej niż 5 milionów mieszkańców.

Wielkie księstwo Krakowskie miało według dotychczasowego politycznego podziału trzy okręgi administracyjne z ludnością niemal 140,000 dusz na przestrzeni 21 mil kwadratowych.

Sądownictwo w Galicyi i na Bukowinie było załatwiane częścią przez monarchyczne, częścią patrymonialne sądy, a to przez zaprowadzone w pojedynczych miejscach magistraty i justycyaryaty.

Do sądów monarchycznych należały trzy sądy szlacheckie we Lwowie, Stanisławowie i Tarnowie, sąd miejski i szlachecki w Czerniowcach, następnie sąd dystryktowy w Suczawie, sześć sądów karnych we Lwowie, Samborze, Rzeszowie, Wiśnicz, Stanisławowie i Czerniowcach, do których policyjne należy także sądy osobne, jako sądy handlowe i wexlowe we Lwowie i Brodach, nakoniec c. k. dystryktualne sądy górnicze w Samborze, Kołomyi i Wieliczce z substytucyą sądu górniczego w Kaczyka dla księstwa Bukowiny.

Sądownictwo patrymonialne w Galicyi i na Bukowinie było podzielone między 84 magistratów i kameraryi miejskich tudzież między 2666 justycyaryatów.

Było wprawdzie tak wiele okręgów sądowych, jednak często-kroć kilką okręgami zawiadywał jeden tylko magistrat, albo jeden tylko justycyaryusz.

W obwodzie wielkiego księstwa Krakowskiego sądownictwo cywilne było załatwiane przez pięć sądów pokoju i przez krakowski sąd ziemski, a sądownictwo w sprawach karnych przez dyrekcję policyi, w najnowszym czasie zaś przez miejską radę krakowską, następnie przez dystryktowe komisaryaty policyi i przez krakowski sąd ziemski.

W celu rozwiązania dostatecznie tego zadania w obszernym jego zakresie, zasięgnięto w poprzód zdań od różnych władz sądowych i administracyjnych, tudzież od komitetu złożonego umyślnie w tym zamiarze z urzędników rozmaitej kategorii służby, do którego przydano mężów zaufania i z doświadczeniem ze wszystkich części kraju; te zdania wzięto pod dojrzałą rozwagę, a dla wykazania stosunków terytoryalnych użyto i porównywano różne katastralne mapy krajów i gościńców.

Dla stósownego zaokrąglenia okręgów sądowych, niemogły być nadal zatrzymane dotychczasowe granice cyrkulowe, potrzeba było przedewszystkiem utworzyć wielkie okręgi z naturalnemi odgraniczeniami, jako to: pasmami gór, rzekami itd., i wyszukać w nich środkowe punkta, w których się kierunki komunikacyi jednoczą, przemysłowa czynność i zatrudnienia wiejskiego gospodarstwa swoje zwyczajnie i bezpieczne ognisko znajdując.

Z tem wszystkim zatrzymano

Popierwsze, podziały parafialne, i od tej zasady odstąpiono tylko w tych nader rzadkich przypadkach, w których pozostawienie pojedynczych miejsc w dawniejszym ich związku, dla zachodzących trudności terytoryalnych, musiałoby tamujący wpływ na wykonywanie sądownictwa wywierać.

Powtóre, zwracano szczególniejszą uwagę na różnicę ludności w pojedynczych częściach obwodowych, na przemysłowe ich związki, zwyczajne kierunki komunikacyi i handlu, na drogi odbytu i na linie granic naturalnych. — Nakoniec

Potrzedcie, przeprowadzono zasadę, że siedziby sądowe należy przenieść do większych miast, w których przedtem magistraty zaprowadzone były, tylko z małemi wyjątkami, jakich właściwe położenie pojedynczych obwodowych części wymagało.

Przy znacznej przestrzeni królestwa Galicyi i jego rozległości wynoszącej łącznie z Bukowiną przeszło 100 mil, dla utworzenia spieszniejszego i regularnego sądownictwa okazuje się potrzeba zaprowadzenia kilku wyższych trybunałów w różnych częściach kraju.

Lecz ten sam cel można także osiągnąć również z pomyslnym skutkiem i z utrzymaniem jak największej jedności i zgody w administracyi sprawiedliwości, gdy w istocie tylko jeden wyższy trybunał krajowy z kilkoma na różnych miejscach urzędującymi senatami zaprowadzony będzie, i gdy te ostatnie w sądowych swych decyzjach wprawdzie samodzielne i niezależne od siebie, jednakże we wspólnym swem prezydium znajdują potrzebny dla wszystkich łączący punkt jedności.

Za tym podziałem przemawia następnie ta okoliczność, że także administracyjny podział koronnego kraju Galicyi z Krakowem, na mocy danej przez Waszę Cesarską Mość najwyższej sankcyi, przez 3 wielkie administracyjne ciała pod jednym spólnym namiestnikiem ma być zawiadywany.

Że Lwów jako stołeczne miasto Galicyi i siedziba namiestnictwa, musi być także siedzibą wyższego krajowego trybunału, niepotrzebuje dalszego usprawiedliwienia.

Dla tego może tu chodzić tylko o inne miasta, w których wyższego krajowego trybunału senaty zaprowadzone być mają. Jako takowe dla zachodniej części zasługują na uwzględnienie najszerzej Kraków, a dla wschodniej Stanisławów, o których pominąwszy to, że oba miasta są siedzibą wyższych władz administracyjnych, pierwsze z nich jest najznakomitszym miastem na zachodzie, a drugie ma za sobą położenie jeograficzne, a przytem i tę okoliczność zważyć należy, że księstwo Bukowina jest najbliżej Stanisławowa położone, i nazbyt mało ma ludności, aby dostatecznie dało się usprawiedliwić zaprowadzenie w niem osobnego wyższego trybunału krajowego, pomimo że jako właściwy kraj koronny ma osobną administracyę krajową.

W skutek tego wyższy krajowy trybunał we Lwowie rozciągnie swą czynność na okręg krajowych sądów Lwowa, Przemyśla i Sambora, senat wyższego krajowego trybunału w Krakowie na okręg krajowych sądów Krakowa, Rzeszowa i Jasła, nakoniec senat wyższego krajowego trybunału w Stanisławowie na okręg krajowych sądów Stanisławowa, Tarnopola i Czerniowiec.

Ze względu na teraźniejsze stosunki kraju i kultury w Galicyi, postanowienia regulaminu karnego procesu co się tyczy sądów przysięgłych, muszą tymczasem aż do większego rozwinięcia się życia w gminach niektórym modyfikacyom ulegnąć, nawet byłoby rzeczą stosowną, dla pewnego i zaspokajającego sprawowania cywilnego sądownictwa, przyzwolic okregowym sądom kolegialnym, w obrębie ich jurysdykcyi kryminalnej także w niektórych przedmiotach cywilnego prawa stosowny zakres działania w ten sposób, aby niektóre ważne sprawy pozostawiane przedtem wyrokowi sędziów pojedynczych, zastrzeżone były dla narady kolegialnej i decyzji okregowego sądu kolegialnego.

Jak w jednym tak w drugim względzie przedłożę w osobnych projektach potrzebne propozycye, z prozbą o najwyższe potwierdzenie.

A. Postanowienie sądów w ogóle.

Ze względu na wszystkie powyżej wymienione okoliczności ułożono za porozumieniem się z ministeryum spraw wewnętrznych podział sądów w ten sposób, że

218 sądów okregowych,
9 sądów ziemskich i

1 wyższy trybunał krajowy z dwoma senatami wyższego krajowego sądu miałyby być zaprowadzone w koronnych krajach Galicyi i Lodomeryi z Krakowem, Oświęcimem i Zatorzem, tudzież na Bukowinie.

2. Sady okregowe.

Z tych 218 sądów okregowych miałyby być 41 pierwszej klasy, oraz okregowemi kolegialnemi sądami dla swego własnego okregu, i dla okregu niektórych innych, przydzielonych im w tej mierze sądów okregowych, następnie 114 drugie, a 63 trzeciej klasy.

3. Sady ziemskie.

W koronnym kraju Galicyi i Lodomeryi z Krakowem, Oświęcimem i Zatorzem mają być zaprowadzone sądy ziemskie 1) we Lwowie, 2) Przemyślu, 3) Samborze, 4) w Krakowie, 5) Rzeszowie, 6) w Jasle, 7) Stanisławowie, 8) w Tarnopolu, a w koronnym kraju Bukowiny, 9) w Czerniowiecach z tym zakresem działania, jaki im częścią według potwierdzonych przez najwyższą instancyę głównych zarysów przyszłego sądowego statutu już jest przydzielony, częścią jaki im według osobnych stosunków krajowych jeszcze później przydzielony będzie.

Ze względu na teraźniejszy stan gorniczo-sądowych senatów i na obszerną rozległość kraju, trzeba będzie postanowić przy c. k. ziemskim sądzie Lwowskim dla sądowych okregów Lwowa, Przemyśla i Sambora, przy ziemskim sądzie Krakowskim dla sądowych okregów Krakowa, Rzeszowa i Jasła, przy ziemskim sądzie Stanisławowskim dla sądowych okregów Stanisławowa i Tarnopola, a przy ziemskim sądzie Czerniowieckim dla Bukowiny gorniczo-sądowe senaty z przydzielonym im prawnie zakresem działania.

4. Wyższe Sady krajowe.

Wyższy trybunał krajowy we Lwowie będzie postanowiony dla okregu ziemskich Sądów Lwowa, Przemyśla i Sambora, senat wyższego krajowego trybunału w Krakowie dla sądowych ziemskich okregów Krakowa, Rzeszowa i Jasła, a senat wyższego krajowego trybunału w Stanisławowie dla sądowych ziemskich okregów Stanisławowa, Tarnopola i Czerniowiec. (Dalszy ciąg nastąpi.)

(Mianowanie.)

Wiedeń, 10. listopada. Minister sprawiedliwości mianował mocą najw. upoważnienia z d. 6. listopada r. b. c. k. radcę ministeryalnego dr. Ignacego Strojnowskiego przełożonym komisyi dla organizacyi sądów w charakterze c. k. komisarza ministeryalnego. (W. Gaz.)

(Wiadomości potoczne z Wiednia.)

Wiedeń, 8. listopada. Zwłoki zmarłego na dniu 5. b. m. w Ebenzweier c. k. feldmarszałka arcyksięcia Ferdynanda d'Este będą wedle życzenia Jego sprowadzone tu do grobowca cesarskiego. — Arcyksiążę ten umarł jak najspokojniej w objęciach swego brata arcyksięcia Maksymiliana d'Este, z którym bardzo czule się pożegnał. Wszystkim sługom swoim zapewnił on pensye w testamencie. Arcyksiążę Ferdynand, urodzony w Medenie 25go kwietnia 1781, był drugim synem arcyksięcia Ferdynanda Austriackiego i arcyksiężniczki Beatryx. Sławę bohatera Austriackiego zjednał sobie w wojnach francuskich, w których od roku 1805 aż do końca miał udział. — W roku 1805 objął on dowództwo nad 3cim korpusem armii. W roku 1808 wkroczył z 36.000 wojska do Warszawy, i prowadził wojnę przeciw sprzymierzeńcom Napoleona w Galicyi, aż do zawarcia pokoju z jak największą wytrwałością i poświęceniem. W roku 1815 poprowadził arcyksiążę rezerwy austriackie do Lüneville, po zawarciu pokoju został mianowany jenerałem komenderującym w Węgrzech, a w roku 1830 jenerałem-cywilnym i wojskowym gubernatorem Galicyi, piastował ten wysoki urząd przez kilka lat, a w końcu usunął się zupełnie od służby publicznej. W latach 1848 i 1849 wspierał dostojny nieboszczyk bądźzo znacznymi datkami gminy w pobliżu Ebenzweier, które przez rozmaite wypadki owoczesne zupełnie ubóstwem zagrożone były.

— Krakowskie towarzystwo bankowe mianowało pana ministra oświecenia i nauk publicznych, von Thun, honorowym członkiem swoim.

— Słychać, że podział przeznaczonych do zaciągu 76.000 ludzi na rozmaite kraje koronne został już skutecznym i namiestnikom z tem poleceniem rozesłany, aby poczynili wszelkie przygotowania ku temu, by zaciąganie rekrutów jak najspieszniej odbywać się mogło.

— Wiadomo już, że wydano rozkaz zwolnienia wszystkich urlopników do ich stacyi regimentowych; teraz zaś, dla dostarczenia armii doświadczonych w boju ludzi mają być zwolnane i takie indywidua, które już do abszytowania proponowane były, lecz właściwego abszytu jeszcze niedostały. (R.Z.)

(Kurs wiedeński z 9. listopada 1850.)

Oblig. długu państwa 5% — 91³/₄; 4¹/₂% — 79⁷/₈; 4% — 70; 2¹/₂% — 47. Akcyje bankowe 1130. Losy z 1834 roku 183; z 1839 roku 112¹/₂. Akcyje kolei półn. 107⁵/₈.

Ameryka.

(Szanse wyborowe prezydenta Fillmore i ustawa o zbiegach. — Osiedlanie się w Niaragua.)

Nowy-York. Prezydent Fillmore nie wielką ma jak słychać partycję za sobą w rodzinnym swem mieście Nowym-Yorku; okazana przezeń w najnowszych czasach gorliwość dla bilu o wychodzących tak niepomyślny wywarła skutek, iż wcale nie może liczyć na większość Whigów przy nowym wyborze prezydenta. Opozycya dawnego jego przeciwnika, senatora Seward, nabiera z każdym dniem większej skuteczności, i zaczyna przekształcać zwolna publiczną opinię w kwestyi o niewolnikach. — Rzeczą jest nawet więcej niż prawdopodobną, iż agitacya w zamiarze odwołania ustawy o zbiegach byłaby bardzo popularną we wszystkich północnych państwach unii. Jakoż nawet i ci, którzy trzymającym niewolników oddają zupełną słusność, i pochwalają wszelkie środki przedsiębrane dla wyszukania zbiegłych murzynów, przyszli już do tego poznania, iż wypadła konieczność bronić wolnych murzynów; kolorowi bowiem, będący już od wielu lat w używaniu wolności, pożenienni z wolnemi niewiastami, i ojcowie wolno urodzonych dzieci, uważani są w obec prawa niemniej za niewolników, jak gdyby urodzeni byli z matek niewolnych, pracujących jeszcze w plantacyach dawniejszych swych panów. — Na przyszłych wyborach kongresowych będzie się musiał każdy kandydat wyraźnie i liberalniej jak zwykle oświadczyć co do kwestyi o niewolnikach. Południowe państwa unii wystąpią wprawdzie ze zwykłą sobie natarczywością w obronie swych interesów łączących się z utrzymaniem niewolnictwa, lecz wpływ i siła państw północnych musi jednak wziąć wkońcu przewagę. Gdy zresztą odnawia się wyborami co roku trzecia część izby reprezentantów, przeto na najbliższem już posiedzeniu wzmoże się partya przeciwna niewolnictwu, a tem bardziej jeszcze roku 1852. Z przedsięwziętej obecnie konskrypcyi okazuje się, iż do izby wejdzie z wyborów daleko więcej deputowanych z północy jak z południa. Przyjęciem Kalifornii do unii osiągnęły już wolne państwa przewagę, którą poprze jeszcze tem bardziej nieodzowne wkrótce już zastępstwo parlamentarne z Meksyku, Utah, Minisotta, i Oregon. — Jedną z najpierwszych spraw, któremi senat zajmie się na najbliższem swem posiedzeniu dnia 2. grudnia, będzie zapewne uchwalone już mianowanie jednego „Charge-d'Affaires“ przy rządzie w Niaragua. Posada ta jednak nie będzie zostawać w żadnym związku z misją amerykańską w Guatemała, i stanowić ma urząd odrębny. — Bardzo wielka liczba wychodźców zamierza osiąść w Niaragua. Słychać w tej mierze, iż 1200 zdalnych i dobrze usposobionych pionierów cywilizacyi i wyruszyło już w drogę do San Juan. Jak tylko utworzą oni szlak łatwiejszy, pój-

da za nimi tysiące Yankes, i żaden „protokół internacjonalny“ nie powściągnie przedsiębiorczego ich ducha, dążącego do rozszerzenia w Ameryce wpływu braciśzka Jonathans. (Wandr.)

Hyszpania.

(Zagajenie Korteżów. — Ustępy z król. mowy od tronu.)

Madryt. 31. października. Królowa Izabella II. i król Don Francisco d'Assisi wyjechali z pałacu o trzeciej godzinie po południu udając się do pałacu kongresu przez plac Armeria, ulicę Mayor, Puerta del Sol i Carrera de San Geronimo.

Tłumy ludu cisnęły się po drodze przejazdu Ich królewskich Mości wrzeszcząc powiewając okrzykami: Niech żyje Królowa!

Orszak królewski był bardzo piękny; składał się z dwunastu karet, których koni przystrojone były w bogate rzędy.

Wspaniały widok przedstawiała kareta Jej królewskiej Mości ciągniona przez ośm pięknych koni z białymi kitami. Na przodzie przedstawiona była korona dwóch światów. Dwadzieścia jeden wystrzałów armatnich oznajmiło ludności wyjazd Ich królewskich Mości z pałacu i te same salwy dano w chwili ich przybycia do pałacu legislacyi.

Senatorowie i deputowani powitali okrzykami parę królewską przy wejściu do sali.

Królowa zajęła miejsce na tronie. Król Franciszek d'Assisi usiadł po lewej stronie. Królowa odczytała głosem donośnym i zrozumiałym mowę zagajenia Korteżów, którą jej z uszanowaniem podał książę Walencyi prezydent rady ministeryjalnej.

„Panowie Senatorowie i panowie Deputowani!

Sprawia mi to zawsze wielką przyjemność, ile razy się znajduję w Waszym gronie, a jednak miałam nadzieję, że przy obecnej sposobności będę mogła ku wielkiemu ukontentowaniu przedstawić się Wam z nowym tytułem i z nowym zakładem miłości i zaufania na przyszłość. Opatrzność nieraczyła nam użyć tego szczęścia; poddajmy się jej wyrokowi i miejmy ufność w mądrości niedocieczonych jej zamiarów.

Z zaspokojeniem mogę Wam oznajmić, że stosunki dyplomatyczne z Wielką Brytanią zostały przywrócone w sposób odpowiedni godności tych dwóch państw.

Nasze stosunki z innymi mocarstwami zostają nieprzerwanie na tej samej stopie dobrego porozumienia i przyjaźni.

Wojska które wyprawiam do państw papieskich dla przyczynienia się, zgodnie z innymi mocarstwami katolickimi, do ważnego posłannictwa przywrócenia doczesnej władzy stolicy apostolskiej, powróciły szczęśliwie osiągnawszy cel zamierzony i zostawiając we Włoszech trwałe pamiątki swego świetnego zachowania się i swojej wzorowej karności i zasłużony sobie na błogosławieństwo kościoła i najjawniejsze dowody wdzięczności prowincyi, które okupowały.

Wewnątrz porządek publiczny; pierwsza potrzeba ludów, utrzymał się nienaruszony.“

Dalej zawiera mowa od trona szczegóły reform w instytucjach wewnętrznych, tudzież oznajmienie, że rozmaite projekta ustaw, między którymi także ustawa względem zregulowania długu publicznego, przedłożone będą kongresowi, i kończy się następującymi słowy:

„Z zaufaniem liczę na mądrość, jaką się po wszystkie czasy odznaczały Kortezy hiszpańskie; przedewszystkiem zaś liczę na Opatrzność boską, która dotychczas z tylu klęsk ocaliła ten naród wielki i wspaniałomyślny.“

Po odczytaniu tego dokumentu zbliżył się książę Walencyi do Jej królewskiej Mości, by odebrać Jej rozkazy, poczem rzekł: „Królowa rozkazuje mi oświadczyć, że Kortezy na rok 1850 są prawnie otwarte stosownie do konstytucyi monarchyi.“ Okrzyki: Niech żyje królowa, odezwały się w całej sali.

Dziesięciu czyli jedenastu deputowanych partyi progresistów, którzy się znajdują w Madrycie, obrali miejsca swoje po lewej stronie prezydującego. Wczoraj zasiedli już na tem miejscu panowie Pasaron y Lastra, Lafont, Muchadas i Domenech. — Madoz nie był obecny na posiedzeniach przygotowawczych. Panowie Sanchez Silva i Herraez, deputowani z Andaluzyi, nie przybyli jeszcze do Madrytu.

Stronnictwo progresistów nietylko słabe jest co do liczby lecz i przez wewnętrzne scysye. Codziennie odbywają organa peryodyczne tej partyi *la Nacion* i *el Clamor publico* zacięte walki. (Ind.)

Francya.

(Depesza telegraficzna.)

Paryż. 6. listopada, 8 godz. wieczór. Poseł angielski, lord Normanby opuścił Paryż dla objęcia posady gubernatora w Kalkucie. — Wszyscy generałowie, a pomiędzy nimi także p. Changarnier, byli zaproszeni na obiad do Elysée. — Rada państwa przyjęła pierwszy artykuł ustawy o burmistrzach. — Prezydent odczytał wykonane już poselstwo swoje ministrom.

Journal des Debats pochwała słowa generała Changarnier w jego rozkazie dziennym, jako odpowiadające zupełnie niezadawnionym ustawom karności wojskowej; z nich pokazuje się oraz, że pogłoski o stanowczym nieporozumieniu między L. Napoleonem i generałem Changarnier są bezzasadne i że usiłowanom znakomitych i rozsądnych mężów udało się usunąć całkiem tę kolizyę, któraby na wszelki sposób nieobliczone skutki za sobą pociągnąć była mogła.

(Cisza polityczna w Paryżu. — Ratyfikacja traktatu zawartego między generałem Lepredour i Rosas.)

Paryż. 6. listopada. Nic tu niezaszło nowego Rozejm za-

warty między prezydentem republiki a generałem Changarnier nie zrobił wielkiego wrażenia na dziennikarstwo, organa bowiem rozmaitych stronnictw staczają pomiędzy sobą ciągle jeszcze zwawę walki. Prezydent republiki i generał Changarnier są jeszcze przedmiotem zatargów między dziennikami konserwacyjnymi a elyzejскими.

Wczoraj dowiedziano się w Paryżu w drodze telegraficznej, że ostatnią pocztą z La Platy nadeszła ratyfikacja traktatu zawartego między admirałem Lepredour w imieniu republiki francuskiej a generałami Rosas i Oribe. Ta zawikłana i długo ciągnąca się sprawa La Platy zbliża się więc już raz do końca, chyba że zgromadzenie narodowe, w którym Montevideo liczy wielu gorliwych stronników, niezechce przyjąć tego traktatu. Lecz zdaje się, że izba prawodawcza zajęta kwestyami wewnętrznymi zechce już raz nazawsze załatwić tę trudność oddaloną i potwierdzi ratyfikację tego traktatu mimo opozycyi przeciwników generała Rosas. (Ind.)

(Wiadomości bieżące.)

Paryż. 6. listopada. Komisya odroczenia zbierze się jutro po raz ostatni. — Izba będzie w przyszły poniedziałek kompletną. — Guizot, de Broglie i inni przybyli tutaj. — Rada państwa przyjęła po pierwszym odczytaniu przydzieloną jej przez izbę prawodawczą ustawę municypalną i departamentalną. Popierane przez pana Baroche mianowanie i uchylanie burmistrzów przez władzę wykonawczą, odrzucono słabą tylko większością głosów, a do uchylenia potrzebna będzie uchwała rady państwa. — Znaczną sprzedaż papierów przyczyniła się znowu do zniesienia kursu.

— Uwzięcia i przetrząsania domów w departamentach południowych trwają nieustannie. W Luc (Var), w Avignon, Oranges odbyły się na rozkaz prokuratora państwa z Lugdunu przetrząsania domów u kilku osób; w pierwszym miejscu miano znaleźć korespondencyę hardzo kompromitującą.

— Prefekt departamentu Correze zakazał w swoim okręgu wszystkie stowarzyszenia polityczne, pod jakkolwiekby się formą odbywały.

— Rossini wypracował nową operę, która jeszcze tej zimy ma być przedstawiona w Bononii.

— W Montpellier umarła galganiarka (chiffonière), która zostawiła 300,000 franków majątku.

(Negocjacje dla załatwienia sporów między Sardynią i Rzymem.)

Paryż. 4. listopada. Według otrzymanej z Turynu korespondencyi rozpoczęto już negocjacje dla spokojnego załatwienia sporów między Sardynią a Rzymem. „Liczą bardzo wiele — donosi między innymi korespondencya pomieniona — ua zreczną interwencyę księcia Esterhazy względem pojednania obu tych poważnionych dworów. Książę Esterhazy miał się udać do księcia Schwarzenberga celem zawarcia zaszczytnej dla obu stron zgody. Ostatnie między austriackim posłem a sardyńskim ministrem wymieniane depesze zawierają to zapewnienie, iż rząd sardyński myśli zaniechać wszelkich dalszych nieprzyjaźni. Miano już ku temu podać przedugodne propozycye. — Arcybiskupi z Cagliari i Turynu otrzymują pozwolenie powrotu do królestwa sardyńskiego; zatrzymać mają tytułarnie swoje dyecezye, lecz przez pewny przeciąg czasu oznaczony ze strony mocarstw pośredniczących dodani im będą koadjutorowie, aż pokąd się polityczne nie usmierzą namiętności. (D. R.)

Włochy.

(Dekret znoszący cła dyferencyalne.)

Turyn. Następująca jest osnowa dekretu króla Sardynii, mocą którego zniesione są cła dyferencyalne: „Art. 1. Wszystkie *należytości dyferencyalne* cła i żeglugi, pod jakim bądź tytułem i imieniem i bez względu na to czyli pobór ich miał miejsce na korzyść rządu, gmin, korporacyi lub jakiegokolwiek innej osoby, *sa zniesione* na korzyść narodów, które przyznają naszej banderze *wzajemność* w tym względzie.

Art. 2. Rząd będzie miał oraz prawo zniesienia powyższych *należytości* na korzyść narodów, któreby, niepodając wzajemności przyznały odpowiednie korzyści dla naszej bandery.

Art. 3. Obecna ustawa nie zmienia w postanowieniach dotyczących się wybrzeżnego handlu w państwach sardyńskich. (Ind.)

(Ostatnia pocztą z Włoch.)

Florenca. 5. listopada. Dziennik *Monitore toscano* ogłasza według danego przyrzeczenia swego, allokucyę papieża w tajnym konsystoryum dnia 1. b. m. odbytą. Wprawdzie nie rzucono jeszcze klątwy na dóm królewski w Sardynii i na rząd tamtejszy; wszakże przyganiano ostro całemu postępowaniu Piemontu w obec kościoła. Wyliczono dokładnie wszystkie między tem państwem a kuryą rzymską zaszłe od roku 1841 negocjacje. Najbardziej zalono się na ustawę z roku 1848, tyczącą się publicznej oświaty, którą odjęto katolickiemu duchowieństwu wszelki wpływ w tej mierze. Ze strony apostolskiej stolicy wyrzeczono gotowość do zmodyfikowania odpowiednie duchowi czasu przepisów kościelnych — jak dalece te zdają się być zastarzałe, z tem wszelakoż zastrzeżeniem, iżby kościołowi przyznano przynależne mu swobody.

Turyn. 4. *Gazzete piemontese* umieszcza mianowanie następujących osób do godności senatorów królestwa. Pan *Massa Saluzzo* prezydent najwyższego trybunału apellacyjnego, kawaler *Pinelli*, baron *Jacqueminot*, radzca państwa *Regis*, radzca państwa *Lazzari*, profesor *Cantu*, i *Baudi* członek akademii umiejętności, tudzież markiz *Montezemolo*. Kapitana okrętowego *Lampos*, członka sardyńskiej rady admiralicyjnej mianowano kontraadmirałem.

Niemce.

(Depesze telegraficzne.)

Sztutgarda, 6. listopada. Izba odmówiła wydatki na uzbrojenie. Z powodu tego zostało zgromadzenie krajowe natychmiast rozwiązane, a przeszłoroczne prawo wyborcze i dawny wydział stanowy przywrócone jako prawomocne. Pomimo protestacyi ministryalnej obratło zgromadzenie krajowe swój wydział.

Hanower, 5. listopada. Podług doniesienia w *Niedersächsische Zeitung* nieodjedzie p. Düring, lecz p. Hammerstein jako pełnomocnik do Frankfurtu. Celem jego misyi ma być otrzymanie pełnomocnictwa od sejmu związkowego, z którym jako cywilny komisarz związkowy uda się do Holsztynu dla wykonania inhybitorium związkowego.

(Modyfikacya systemu uzbrojeń wojskowych w Saksonii.)

Z Drezdna piszą z 7go b. m.: „Istotnie już postanowił rząd poczynić niektóre modyfikacye w systemie uzbrojeń wojskowych. Jakoż niemniej i ustęp pana *Radowits* przyczynił się w powszechności do spokojniejszego toku sprawy, i powzięto już otuchę, iż i reszta nieporozumień da się w drodze negocyacyi załatwić. Tymczasem obudziła wieść o nieuzasadnionem bynajmniej i do ostateczności popędzającym wkroczeniem Prus do Kassel dawniejsze podejrzenie, iż Prusy inaczej mówią a inaczej czynią. Śród takich okoliczności uznano potrzebę przezorności, a według wiarogodnych wiadomości mogą donieść, że rezerwy będą na każdy wypadek zwołane — mimo zapewnienia ze strony pruskich dzienników, jakoby przymuszony ten środek nie miał już przyjść do wykonania.“

(Wojska c. k. austriackie w Bawaryi.)

Z Kempten piszą pod d. 1. listopada: W tej chwili wkroczyło tu 5—6000 Austriaków z korpusu Vorarlbergskiego, którzy równie jak i oczekiwane tu jutro lub pojutrze dalsze 10—12,000 ludzi kolejną żelazną do Kaufbeuren przewiezieni być mają.

Do Norymbergi przybyło na dniu 4. listopada w 63 wagonach 2400 ludzi wojska austriackiego, to jest 1szy i 3ci batalion pułku Wellingtona pod generałem *Zobel*, które natychmiast do Bambergu wyprawiono. Trzy dalsze oddziały nadejdą już w tych dniach zapewne, tak że z końcem tego tygodnia w ogóle 15,000 ludzi i 1700 koni tedy się przeprawi.

Wyprawione w pochód z Wielkiego księstwa Badeńskiego pułki pruskie zajęły teraz kwatery w okolicy Frankfurtu, a to ponajwiększej części na terytorium kurheskiem. 30ty i 26ty pułk otrzymały wyraźny rozkaz wkroczyć do prowincyi Hanau. Tak tedy mają bawarskie wojska egzekucyjnie Prusaków już w zapleczu.

Z powodu wyrzuczonego już po dwakroć przez rząd i stany badenijskie życzenia, aby znajdujące się w Badeńskim do dyspozycyi nowo uorganizowane wielko-książęce wojska badenijskie zmobilizować i stosownie umieścić, odkomenderował naczelnny komendant pruski generał-lejtnant *Schreckenstein* wszystkie wojska te do obwodu nad jeziorem (*Seekreis*) i poobsadzał nimi zajmowane dotychczas przez wojska pruskie kantony.

(Kurs giełdy berlińskiej z 9. listopada.)

Dobrowolna pożyczka 97¹/₄. Oblig. długu pań. — Akcje bank. 80 m. Pols. listy zast. — Pols. 500 — 78¹/₄. 300 — —. Frydrychs. 13¹/₄. Inne złoto za 5 tal. 11. Austr. bank. 73.

Tureya.

(Wiadomości z nad granicy bośnijskiej.)

Z nad granicy bośnijskiej donoszą z Zara z dnia 5go b. m.: Dnia 1. listopada miało się rozpocząć obleżenie Mostar. Seraskier z *Vognizza* pobił tamtejszych insurgentów na głowę. — W skutek tej klęski widzieli się mieszkańcy z Mostar spowodowani do podania prośby o amnestyę, i oświadczyli się z posłuszeństwem dla rozkazów w. porty. Seraskier zamysła przeto po uskutecznionym tym akcie poddania się wspomnianej ludności powrócić do Trawnika, i na Tulza wyruszyć do Krainy, gdzie jak mówią, miało nowe wybuchnąć powstanie.

Wiadomości handlowe.

(Targ na woły we Lwowie.)

Lwów, 11. listop. Na dzisiejszy targ była rzeźnego przyrzedzono 217 wołów i 11 krów, a mianowicie w 13 mniejszych lub większych partyach po 8—32 sztuk z Rozdołu, Dawidowa i Bóbrki. Na potrzebę miasta sprzedano — jak się dowiadujemy — 170 sztuk. Ceny były w stosunku do jakości bydła i płacono za sztukę, 11 kamieni mięsa i kamień łożu ważyć mogącą 108 zr. 45 kr., sztuka zaś, którą szacowano na 15 kamieni mięsa i 1³/₄ kamieni łożu, kosztowała 158 zr. 45 kr. w. w.

(Handel zbożem.)

Gdańsk, 2. listopada. Targ londyński 28. października żadnej w cenach nie przyniósł zmiany, pomimo znacznych dowozów mąki francuskiej. Opinia wszakże o przyszłości handlu była lepsza, i ładunki z Czarnego oraz Śródziemnego morza pod zagłem, łatwy nawet z małym podwyższeniem znajdowały odbył.

Ceny grochu i bobu uległy znizeniu 1 do 2 szyl. na kwarterze.

W ciągu ostatniego tygodnia przybyło do Londynu:

Pszen. jęcz. słodu, owsa, żyta, groch, siem. ln. rzepiu, maki
z kraju 5103 3014 2910 16636 — 1771 12 15 20372
z zagran. 16105 1707 — 7626 16 3289 9705 685 36755

Targi prowincjonalne były więcej ożywione, a w niektórych większych miastach ceny się trochę podniosły; do Liwerpolu w jednym tygodniu przybyło 113,000 cetn. amerykańskiej, a 13,000 francuskiej mąki, co jednak żadnego zniżenia nie wywołało.

W Szkocyi i Irlandyi ostatnie ceny mocno były utrzymywane.

Według ostatnich wiadomości z Ameryki, targi zbożowe były tam ożywione i dążność ku poprawie cen okazała się.

We Francyi zboże i mąka pierwszej klasy została na dawnych cenach; pośledniejsze gatunki łatwiej można było kupić.

W Hamburgu i w Holandyi ceny pszenicy i żyta poszły w górę, a obrót interesów na spekulacyą był bardzo znaczny.

Targ Gdański, głównie podług londyńskiego regulujący się, nie był ożywionym. Tranzakcyje do małych partyi i to w niższych gatunkach ograniczały się, na których jednak około 10 guld. na łaszt można notować podwyższenia.

Pszenica świeża głównie zwróciła uwagę i dość chętnych znajdowała kupców.

W ciągu tygodnia sprzedano ze statków: pszenicy łasztów 347, żyta 61 łaszt., grochu 18 łaszt., siemienia lnianego 35 łasztów.

Ze spichrza pszenicy 76, żyta 20 łasztów.

	Za łaszt pszenicy	ważącą funtów	płacono guld. za łaszt	za korzec
	126 — 129	129 — 130	330 — 392 ¹ / ₂	złp. gr. do złp. gr. 24 24 — 29 16
żyto	122 — 124		390 — 410	29 10 — 30 25
groch			225 — 230	16 27 — 17 8
			— — 250	— — 18 24

W ostatnim tygodniu weszło na wodę Pruską na 5 berlinkach i 6 galarach, pszenicy polskiej łasztów 202, siemienia lnianego łaszt. 16¹/₂, belek okrągłych sosnowych 5802, dębowych 1168, 3 tratwy dębowych bali, 28 tratw klepek, 110 beczek popiołu, 24 beczki kminu, 11 beczek kopru.

Wysokość wody pod Toruniem 4 stóp cali 4.

Kursa samian. Londyn 3 miesięczny 202¹/₄, Amsterdam 70 dni 102, Hamburg 10 tygodni 45, Warszawa 8 dni 96¹/₂ do 97.

Makowski, Kędzior et Comp.

Kurs lwowski.

Dnia 14. listopada.

W monecie konwencyjnej.

	gotówką		towarem	
	złr.	kr.	złr.	kr.
Dukat holenderski	5	51	5	59
Dukat cesarski	5	58	6	2
Półimperyal zł. rosyjski	10	11	10	19
Rubel śr. rosyjski	1	58	2	—
Talar pruski	1	46	1	48
Polski kurant i pięciozłotówk.	1	26	1	28
Galicyskie listy zastawne za 100 złr.	90	25	91	—

(Kurs wekslowy wiedeński z 9. listopada.)

Amsterdam 178 p. 2. m. Augsburg 127¹/₂ p. uso. Frankfurt 127 p. 3. m. Genua —. Hamburg 187¹/₂ p. 2. m. Liworno 126¹/₂ p. 2. m. Londyn 12.35 p. 3. m. Medyolau —. Paryż 151 p. 2. m. Agio dukata ces. 34. Napoleondor 10.12. Szufryn. 17.24. Agio srebra 26.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 13. listopada. Hr. Mier Feliks, z Radziechowa. — Hr. Baworowski Włodzimierz i Hr. Gołuchowski Arthur, z Strussowa. — PP. Łucki Józef, z Sarny. — Batowski Aleksander, z Udnowa. — Skolimowski Tadeusz, z Humieńca. — Gnoiński Aleksander, z Krasnego.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 13. listopada. Hr. Karnicki Feliks, do Rogużna. — PP. Antoniewicz Wicenty, do Skwarzawy. — Bogdanowicz Maksymilian, do Przemywołek. — Gumowski Wiktor, do Brzeżan. — Obertyński Leopold, do Stronibab. — Cywiński Łucyan, do Nowegosioła. — Lang Emanuel, do Wolicy.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 13. listopada:

Pora	Barometr wmiarzewied. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Sredni stan temperatury do 6. g. zr.	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
6 god. zr.	27 ^{'''} 9 ^{'''} 4 ^{'''}	— 1°	+0,5°	zachodni	pochm.
2 god. zr.	27 9 9	+ 0	— 1,5°	—	☉
10 g. w.	27 9 2	+ 0		—	—

T E A T R.

Dziś: opera niem. „Norma.“

Jutro: kom. polska: „Staroświeccyzna i postęp czasu.“

W sobotę: opera niem.: „Die Stimme von Portici.“